

Računovodstvo vrijednosnih papira u poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d.

Burilović, Andrea

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:807547>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANDREA BURILOVIĆ

**RAČUNOVODSTVO VRIJEDNOSNIH PAPIRA U
PODUZEĆU ERICSSON NIKOLA TESLA D.D.**

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANDREA BURILOVIĆ

**RAČUNOVODSTVO VRIJEDNOSNIH PAPIRA U
PODUZEĆU ERICSSON NIKOLA TESLA D.D.**

Završni rad

JMBAG: 0303069872, izvanredna studentica

Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Poslovno računovodstvo

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Računovodstvo

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ticijan Peruško

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile
u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom
_____ koristi na način
da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne
knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne
i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu
i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga
pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Teorijski aspekti vrijednosnih papira.....	3
2.1. Pojemovno i pravno određenje vrijednosnih papira	3
2.2. Vrste vrijednosnih papira.	4
2.2.1. Dionica.....	5
2.2.1.1. Vrste dionica	6
2.2.1.2. Izdavanje i prijenos dionica.....	6
2.2.2. Obveznica.....	7
2.2.2.1. Vrste obveznica	7
2.2.2.2. Izdavanje i prinos obveznica.....	8
2.2.3. Mjenica	8
2.2.3.1. Vrste mjenica.....	9
2.2.3.2. Izdavanje, prijenos i akceptiranje mjenice.....	10
2.2.4. Zaduznica.....	10
2.2.4.1. Vrste zaduznica.....	10
2.2.4.2. Prijenos zaduznice.....	11
2.2.5. Ček.....	11
2.2.5.1. Vrste čeka.....	11
2.2.5.2. Izdavanje i prijenos čeka.....	12
2.2.6. Ostale vrste vrijednosnih papira.....	13
3. Računovodstvo vrijednosnih papira.....	15
3.1. Računovodstveni tretman vrijednosnih papira.....	15
3.2. Primjeri knjiženja vrijednosnih papira.....	18
4. Računovodstvo vrijednosnih papira u poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d.	24
4.1. Općenito o poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d.	24
4.2. Vrijednosni papiri poduzeća - Dionice.....	25
4.3. Računovodstveni tretman vrijednosnih papira u poduzeću.....	28
5. Zaključak.....	30
Literatura.....	31

Popis tablica i grafikona.....	33
Sažetak.....	34
Summary.....	35

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je računovodstvo vrijednosnih papira na primjeru poduzeća Ericsson Nikola Tesla d.d. Prvenstveno je potrebno definirati pojam vrijednosnih papira radi shvaćanja njihovog koncepta u računovodstvenom smislu. Vrijednosni papiri se jednostavno mogu opisati kao pisane isprave koje vlasnicima omogućuju korištenje njihovih imovinskih prava. Mogu se klasificirati prema različitim kriterijima, a vrijednosnim papirima se smatraju dionice, obveznice, mjenice, zadužnice, čekovi, trezorski zapisi i sl. Pojava vrijednosnih papira u računovodstvu podrazumijeva se na njihovu pojavu u bilanci poduzeća. Prema tomu se mogu pojaviti u aktivni i pasivni i to kao kratkoročni i dugoročni vrijednosni papiri. Bilježiti će se na strani imovine ukoliko se radi o primljenim vrijednosnim papirima, odnosno ulaganjima u njih, dok će se na strani pasive prikazati izdani vrijednosni papiri. Prema tome se vrše i njihova knjiženja, no više o tome će se opisati u samom radu.

Svrha rada je spoznati teorijsku važnost vrijednosnih papira, te njihovu primjenu u računovodstvu, odnosno njihov značaj u financijskom položaju poduzeća. Cilj rada je prikazati ulogu vrijednosnih papira u poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d. s posebnim naglaskom na kotiranje dionica na burzi, odnosno analizirati kretanje cijena dionice u smislu njihovog povećanja ili smanjenja pod utjecajem vanjskih čimbenika, kao što je pandemija.

Rad je strukturiran u pet poglavlja uključujući uvod i zaključak. U prvom dijelu, uvodu, izneseni su svrha i cilj rada, te navedene korištene znanstvene metode. Drugi dio rada se bavi teorijskim pojmovima vrijednosnih papira, te je podijeljen na dva pripadajuća potpoglavlja. U prvom potpoglavlju je objašnjena definicija vrijednosnih papira, dok su u drugom potpoglavlju iznesene vrste vrijednosnih papira. Treći dio rada je usmjeren na koncept vrijednosnih papira u računovodstvu i primjerima knjiženja. Četvrti dio rada je raščlanjen na tri potpoglavlja, te daje općenite informacije o poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d., bavi dionicama kao vrijednosnim papirima koje kotiraju na burzi i opisan je računovodstveni tretman vrijednosnih papira u poduzeću. Zadnji zaključni dio rada iznosi spoznaje do kojih se došlo u radu, odnosno daje zaključna razmatranja.

Znanstvene metode koje su se koristile prilikom izrade rada su: deduktivna metoda, metoda analize, sinteze, klasifikacije, deskripcije, komparacije, te statistička metoda. Deduktivna metoda, metode analize, sinteze, klasifikacije, deskripcije i komparacije su

se koristile u primjeni teorijskog dijela rada, dok su pomoću statističke metode prikazani tablični podaci s primjerima knjiženja, kotiranja dionica na burzi i prikaza analize financijskih izvještaja.

2. Teorijski aspekti vrijednosnih papira

2.1. Pojmovno i pravno određenje vrijednosnih papira

S brojnim autorima i literaturama dolaze i razne definicije vrijednosnih papira, no najjednostavnija je ona koja definira vrijednosne papire kao pisane isprave koje vlasnicima omogućuju ostvarivanje imovinskih prava. Predstavljaju obećanje da će se za ustupljena sredstva platiti ili vratiti naknada njihovog korištenja (obveznica), odnosno da će se danim sredstvima razumno poslovati s ciljem njihova uvećanja i isplate rente stečenim udjelom u poduzeću (dionica).¹ Njima se dokazuje vlasništvo ili kreditni odnos s poduzećem ili nekim drugim tijelom javne uprave.²

Prema Zakonu o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, kao bitni sastojci vrijednosnih papira navode se:³

1. Naznaka i vrsta vrijednosnog papira
2. Serijski i kontrolni broj vrijednosnog papira
3. Tvrtka, sjedište i adresa izdavatelja
4. Naznaka da vrijednosni papir glasi na donositelja ili ime, te ukoliko glasi na ime kao takav mora sadržavati tvrtku i sjedište pravne osobe ili ime i prezime i jedinstveni matični broj građanina
5. Opis prava i obveza koje sadrži vrijednosni papir, obveze izdavatelja i način njihova ostvarenja
6. Mjesto i nadnevak izdavanja vrijednosnog papira
7. Potpise osoba ovlaštene statutom izdavatelja.

Među relevantnim poslovima vrijednosnih papirima smatraju se: kupoprodaja vrijednosnih papira po nalogu nalogodavca; u svoje ime za tuđi račun, trgovina u

¹ S. Orsag, *Financiranje emisijom vrijednosnih papira*, 4. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, RIFIN d.o.o., 2002, str. 138.

² R. L. Miller i D. D. VanHoose, *Moderni novac i bankarstvo*, 3. izdanje, Zagreb, MATE d.o.o., 1997, str. 94.

³ Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 3, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).

spekulacijske svrhe, poslovi burzovne trgovine, upravljanje klijentovim portfeljem vrijednosnih papira, poslovi agenta izdanja kod izdavanja novih vrijednosnih papira, investicijsko savjetovanje, pokroviteljsko izdanje i sl.⁴

Osobe ovlaštene za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima mogu biti banke, burza vrijednosnih papira, trgovačka društva koja posluju vrijednosnim papirima, operatori računa, uređena javna tržišta, transforni agenti, središnja depozitarna agencija, kao i druge pravne osobe predviđene za to Zakonom o investicijskim fondovima.⁵

Prava iz vrijednosnog papira se mogu prenositi te se tako pravo iz vrijednosnog papira na donositelja prenosi predajom, pravo iz vrijednosnog papira na ime se prenosi cesijom, dok se pravo iz vrijednosnog papira po naredbi prenosi indosamentom.⁶

2.2. Vrste vrijednosnih papira

Vrijednosni papiri iliti instrumenti financiranja se mogu razvrstati na više aspekata. Neki od kriterija razvrstavanja vrijednosnih papira su sljedeći:⁷

1. Prema karakteru financijskog odnosa – razlikuju se korporativni i zajmovni vrijednosni papiri. Korporativnim vrijednosnim papirima osiguran je udio u vlasništvu nad poduzećem bez vijeka trajanja, dok su rezultat financijskog kreditiranja poduzeća, zajmovni vrijednosni papiri s unaprijed poznatim vremenom povrata sredstava;
2. Prema vremenskom trajanju financijskog odnosa – postoje permanentni vrijednosni papiri i vrijednosni papiri s određenim rokom dospijeca, odnosno podjela na kratkoročne i dugoročne vrijednosne papire;

⁴ Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 26, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).

⁵ Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 25, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).

⁶ Zakon o obveznim odnosima, NN, 78/15, Članak 1142,1143 i 1144., <https://www.zakon.hr/z/75/Zakon-o-obveznim-odnosima>, (pristupljeno 4. lipnja 2021.).

⁷ S. Orsag, op. cit., str. 139.-142.

3. Prema karakteru naknade – sredstva uložena u vrijednosne papire mogu biti s fiksnom ili varijabilnom naknadom. Sredstva s fiksnom naknadom se obračunavaju prema složenom kamatnom računu, dok su varijabilne naknade proporcionalne, s tim da u praksi mogu biti i degresivne i progresivne.
4. Prema naznaci vlasnika – vrijednosni papiri mogu biti na ime i na donosioca. Vrijednosni papiri na ime prenose se indosamentom, a vrijednosni papiri na donosioca njihovom predajom;
5. Prema mogućnosti konverzije – mogu biti konvertibilni i nekonvertibilni. Vrijednosne papire konvertiraju vlasnici pri raspisu emisije, te se i nekonvertibilni vrijednosni papiri mogu konvertirati uz pristanak vlasnika ili putem zakona.

Drugi tip podjele prema inkorporiranom pravu vrijednosne papire dijeli na:⁸

1. Obveznopravne ili dužničke (mjenica, ček, obveznica, kreditno pismo);
2. Stvarnopravne (teretnica, založnica, skladišnica);
3. Korporacijske (dionice).

2.2.1. *Dionica*

Dionica je osnovni instrument osnivanja dioničkih društava, odnosno to je vlasnički ili glavnički vrijednosni papir koji dokazuje udjel svojih vlasnika u kapitalu. Dionice su dugoročni vrijednosni papiri koji vlasnicima ili dioničarima daju pravo na dividende tokom isplata neto dobiti.⁹

⁸ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65494>, (pristupljeno 3. travnja 2021.).

⁹ D. Gulin, et. al., *Računovodstvo*, 2. izdanje, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2006, str. 277.

2.2.1.1. Vrste dionica

Dionice se dijele na obične ili redovne te na povlaštene ili preferencijalne. Dionička društva prema zakonu RH mogu izdavati obične ili redovne i povlaštene dionice koje se mogu izdati na ime i na donositelja. Prema tomu dijele se na:¹⁰

1. Obične ili redovne dionice – vlasnicima dionica daju određena prava kao što su: glasačka prava u skupštini pri izboru organa dioničkog društva, pravo na uvid u poslovne knjige i izvještaje društva, pravo na kontrolu i upravljanje poslovnim aktivnostima, imaju pravo na izglasane dividende kao oblik raspodjele neto dobiti dioničarima, imaju pravo na udjel u ostatku likvidacije društva, pravo na upis nove emisije u slučaju dodatne emisije dionica kako bi zadržali postojeći vlasnički udjel i postojeću vlasničku strukturu;
2. Povlaštene dionice – svojim imateljima daju povlaštena prava kao što su isplate dividendi po unaprijed utvrđenoj stopi prije isplata dividendi vlasnicima običnih dionica, prilikom likvidacije društva imaju prioritet prije naknada vlasnicima običnih dionica, u slučaju konverzije povlaštenih dionica u obične, vlasnici povlaštenih dionica mogu opozvati (otkupiti) cijenu dionica koja je nekoliko posto veća od nominalne vrijednosti. Osim navedenog, vlasnici povlaštenih dionica nemaju glasačka prava;
3. Dionice na ime i dionice na donositelja – dionice na donositelja imaju veće troškove zbog tiskanja u svrhu osiguranja od krivotvorenja i zlouporabe, te veći stupanj prenosivosti. Dionice na ime imaju manje troškove zbog toga što mogu biti tiskane na jednostavnom papiru, te uprava dioničkih društava s vlasnicima dionica na ime lakše komunicira.

2.2.1.2. Izdavanje i prijenos dionica

Dionice može izdati Društvo s nominalnim iznosom ili bez nominalnog iznosa, s time da nominalni iznos ne smije biti manji od 10,00 kn. Ukoliko su nominalni iznosi dionica veći od navedenog, tada moraju glasiti na iznose koji su višekratnici iznosa od 10,00 kn. Dionice se ne mogu izdavati prije upisa društva u sudski registar. Također, dionice se mogu izdati za uloge u stvarima ili u pravima ako je to predviđeno u ovlasti. Što se

¹⁰ ibidem, str. 277.-279.

tiče prijenosa dionica, one se prenose indosamentom. Ukoliko su dionice izdane u nematerijaliziranom obliku, tada se prenose na način određen zakonom kojim se uređuju nematerijalizirani vrijednosni papiri.¹¹

2.2.2. Obveznica

Dugoročni dužnički vrijednosni papir koji predstavlja pisanu ispravu kojom se izdavatelj, odnosno emitent obvezuje da će vlasniku obveznice u određeno vrijeme isplatiti novčani iznos naznačen u obveznici. Uspostavlja se kreditni odnos između investitora (vlasnika obveznice) i izdavatelja obveznice. Financiranje poslovanja poduzeća obveznicama ima prednosti i nedostatke. Kao prednosti mogu se istaknuti sljedeće: kamata na izdane obveznice su porezno priznati rashodi, ne mijenja se vlasnička struktura izdavatelja i sl. Nedostatci su to što vlasnici obveznica nemaju glasačka prava, obveznice imaju fiksnu kamatnu stopu i unaprijed poznat datum dospijeca za otplatu glavnice, imaju negativna utjecaj na novčane tokove poduzeća i sl. Kao relevantno obilježje obveznica ističe se prenosivost.¹²

2.2.2.1. Vrste obveznica

Postoje različiti kriteriji prema kojima se obveznice klasificiraju, a jedan od kriterija razvrstava obveznice prema:¹³

1. Prema modelu novčanih tokova: kuponske obveznice, obveznice bez kupona i anuitetske obveznice;
2. Prema izdavatelju: državne obveznice, municipalne obveznice, korporacijske obveznice;
3. Prema naznaci imatelja: obveznice na donositelja, obveznice na ime;
4. Prema karakteru naknade koju nose svojim imateljima: obveznice s fiksnom kamatnom stopom, bez kamatne stope, te obveznice s varijabilnim kamatama;

¹¹ Zakon o trgovačkim društvima, NN 40/19, Članak 163;194;326;227, <https://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima>, (pristupljeno 29. srpnja 2021.).

¹² M. Hladika, et. al., *Računovodstvo financijskih instrumenata*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2017, str. 201.-203.

¹³ ibidem, str.203.-204.

5. Prema osiguranju: osigurane i neosigurane obveznice;
6. Prema opcijama koje obveznice mogu nositi: iskupljive, opozive, konvertibilne obveznice i obveznice s punomoćima.

2.2.2.2. Izdavanje i prinos obveznica

Obveznice može izdati vlada, odnosno Ministarstvo financija, drugi organ ili institucija koji za to imaju odobrenje, te lokalne uprave i samouprave i poduzeća. U Hrvatskoj obveznice izdaju državne institucije poput Hrvatske narodne banke (HNB), Ministarstvo financija RH, Državna agencija za osiguranje štednih uloga, te dionička društva koja na taj način dolaze do potrebnih sredstava za poslovanje bez da mijenjaju svoju vlasničku strukturu.¹⁴ Stopa prinosa obveznice se može tumačiti kao pokazatelj profitabilnosti investicije, te u skladu s time postoji: nominalni prinos obveznica, tekući prinos obveznica i prinos do dospeljeća obveznice. Nominalni prinos obveznice stavlja u odnos godišnju vrijednost kupona i nominalnu vrijednost. Nominalni prinos obveznice jednak je nominalnoj kuponskoj stopi obveznice, te se za života obveznice ne mijenja kao ni kamatna stopa i nominalna vrijednost. Tekući prinos obveznice stavlja u odnos godišnju vrijednost kupona i tržišnu cijenu obveznice. Ukoliko je tržišna cijena obveznice povećana, smanjuje se tekući prinos i obrnuto. Prinos do dospeljeća obveznice označava povrat na investirana sredstva ukoliko se obveznica drži do njezina dospeljeća, odnosno u kontekstu vrednovanja novčanih tokova označava internu stopu profitabilnosti koja predstavlja isplativost ulaganja.¹⁵

2.2.3. Mjenica

Mjenica se može definirati kao vrijednosni papir koji sadrži određeni iznos novca koja svojem imatelju daje pravo za naplatu navedenog iznosa od osobe koja je naznačena kao dužnik. Prvenstveno je bila prisutna kao sredstvo plaćanja, dok se kasnije razvila

¹⁴ Obveznica je dužnički vrijednosni papir-HANFA, <https://hanfa.hr/getfile/39372/%C5%A0to%20je%20obveznica.pdf>, (pristupljeno 29. srpnja 2021.).

¹⁵ B. Tomić, *Financijski instrumenti i izvedenice*, Zagreb, Visoko učilište Effectus-visoka škola za pravo i financije, 2016, str. 111.-114.

kao sredstvo kreditiranja ili osiguranja isplate. Svota koja je naznačena u mjenici je bitan sastojak, te vjerovniku može biti isplaćena dragovoljno ili prinudnim putem.¹⁶

2.2.3.1. Vrste mjenica

Uobičajena podjela mjenice je prema kriteriju koji određuje osobu koja treba ispuniti mjeničnu obvezu isplatom mjeničnog iznosa, te s obzirom na to mjenica dijeli na:

1. Trasirana ili vučena mjenica – izdavatelj ili trasant daje nalog trasatu da korisniku mjenice (remitentu) ili trećoj osobi po njegovoj naredbi isplati navedeni iznos u mjenici. Često se koristi kod kupoprodaje robe na kredit, gdje prodavatelj kao trasant (izdavatelj mjenice) trasira, odnosno vuče mjenicu na kupca kao trasata u visini kupoprodajne cijene s rokom dospijeca. Kupac trasat prihvaća, akceptira mjenicu njenim potpisivanjem, te postaje glavni mjenični dužnik. Također postoji i nekoliko posebnih vrsta trasiranih mjenica kao što su mjenica po vlastitoj naredbi, vlastita trasirana mjenica, komisiona mjenica, bjanko mjenica, domicilirana mjenica. Posebno od svih navedenih treba razlikovati bjanko mjenicu. Bjanko mjenica je ona mjenica koja u trenutku izdavanja nema sve bitne sastojke, te može biti nevaljana. Ako njezin imatelj naknadno unese nedostajuće sastojke tada će se smatrati valjanom. Ne smatra se posebnom vrstom mjenice jer je trasant ovlastio imatelja da naknadno popuni sastojke koji prilikom izdavanja nisu uneseni. Najčešće se koristi kao sredstvo osiguranja tražbina kod kredita i zajmova.¹⁷
2. Vlastita mjenica – izdavatelj se obvezuje da će sam o dospelosti isplatiti navedenu mjeničnu svotu. Kako se izdavatelj sam obvezuje da će platiti mjenicu, umjesto bezuvjetne upute ona sadrži bezuvjetno obećanje izdavatelja da će platiti navedeni iznos, te stoga nema ni trasata.¹⁸

¹⁶ F. Amon, et. al., *Mjenica i zadužnica i ostali načini podmirenja obveza u praktičnom korištenju-Prijeboj-Cesija-Assignacija*, Zagreb, Poslovno savjetovanje d.o.o., 2004, str. 17.-18.

¹⁷ ibidem, str. 22.-27.

¹⁸ D. Briški, et. al., *Plaćanje i osiguranje plaćanja*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2011, str. 190.

2.2.3.2. Izdavanje, prijenos i akceptiranje mjenice

Prilikom izdavanja mjenice, ona mora sadržavati sve bitne sastojke propisane zakonom, a pritom i oznaku trasata kojem se nalaže da remitentu isplati mjenični iznos. Mjenica je u pravnom prometu u onom trenutku kada se mjenica preda remitentu. Izdavanje mjenice se svodi na unaprijed popunjavanje tiskanih mjeničnih obrazaca-blanketa ili formulara. Mjenica se može prenijeti i na treću osobu tako što će indosant na poledini mjenice ili dodatku (alonžu) ispisati nalog da se umjesto njemu mjenični iznos isplati trećoj osobi, indosataru. Indosamentom se prenose sva prava iz mjenice, a njezinom predajom indosataru na njega prelaze i sva prava na mjenicu, vlasništvo mjenice. Svaki indosatar može dalje prenositi mjenicu indosamentom, dok se prvi indosant naziva remitentom, pa se takvim postupkom može reći da mjenica prelazi iz ruke u ruku. Pod akceptiranjem, odnosno prihvaćanjem mjenice se podrazumijeva izjava trasata kojom se obvezuje isplatiti mjenični iznos njezinom imatelju. Osim trasanta, mjenicu na akcept može podnijeti i svaki drugi imatelj mjenice sve do trenutka njezine dospelosti. Akcept je neopoziv onda kada trasat potpisanu izjavu o akceptu vrati mjenicu njezinom imatelju.¹⁹

2.2.4. Zadužnica

Pisana isprava koju izdaje dužnik uz ovjeru svog potpisa kojom daje suglasnost da se zbog naplate vjerovnikove tražbine zaplijene svi njegovi računi kod banaka, te da se taj novac isplati vjerovniku određen izjavom.²⁰

2.2.4.1. Vrste zadužnica

Postoje dvije vrste zadužnica, a to su obična i bjanko zadužnica. Kod obične zadužnice vjerovnik je obično određen u ispravi tijekom njezina izdavanja, dok se kod bjanko zadužnice može odrediti naknadno. Kod obične zadužnice tražbina mora biti određena u ispravi za vrijeme izdavanja, dok se kod bjanko zadužnice iznos tražbine u ispravu može upisati kasnije.²¹

¹⁹ F. Amon, op. cit., str. 27.-32.

²⁰ ibidem, str. 212.

²¹ loc. cit.

2.2.4.2. Prijenos zadužnice

Kao i mjenica i zadužnica se može prenijeti na treću osobu čime treća osoba stječe prava koja su pripadala vjerovniku. Postupak prijenosa je taj da imatelj zadužnice, odnosno vjerovnik sačini ispravu sa izjavom da svoja prava iz zadužnice prenosi na treću osobu. Da bi prijenos bio pravno valjan bitna je izjava o prijenosu, ovjera potpisa prenositelja i fizička predaja zadužnice.²²

2.2.5. Ček

Ček se može definirati kao vrijednosni papir kojim izdavatelj, odnosno trasant nalaže drugoj osobi, trasatu da iz izdavateljevog pokrića isplati zakonitom imatelju određenu svotu novca. Ček kao takav ima sljedeće karakteristike: ček je pisana isprava i ne može se izdati u nekom drugom obliku, kako je ček formalni papir mora sadržavati sve bitne sastojke propisane Zakonom, čekovna obveza je fiksa što znači da se duguje, odnosno potražuje samo navedeni iznos i sl. Iz navedenog se mogu vidjeti sličnosti s mjenicom, no ček i mjenica se uvelike razlikuju. Mjenica je kreditno sredstvo, dok je ček sredstvo plaćanja. Mjenica može glasati na ime ili po naredbi, dok ček može glasiti na i na donositelja. Mjenica može biti vučena na svaku pravnu ili fizičku osobu, a ček samo na banku kod koje trasant ima pokriće. S obzirom da je ček uređen Zakonom o čeku, mnoge odredbe iz Zakona o mjenici se primjenjuju i na ček zbog sličnosti.²³

2.2.5.1. Vrste čeka

Prema načinu na koji se označava vjerovnik, ček može biti:²⁴

1. Ček na ime – trasant poimence označava remitenta;
2. Ček po naredbi – uz trasantovo poimence označavanje remitenta, daje mu i pravo da svojim nalogom odredi trećeg kao vjerovnika;
3. Ček na donositelja – sadrži klauzulu “platite donositelju“, tj. svaki drugi ček gdje nije označen remitent;
4. Alternativni ček – imenovan je remitent, te sadrži klauzulu “ili donositelju“;

²² ibidem, str. 217.-218.

²³ D. Briški, et. al., op. cit., str. 325.

²⁴ ibidem, str. 326.

5. Vlastiti trasirani ček – ček gdje su trasant i trasat ista osoba;
6. Ček po vlastitoj naredbi – gdje su trasant i remitent ista osoba.

S druge strane, prema namjeni, ček može biti:²⁵

1. Gotovinski ček – vrši se isplata gotovine remitentu označenom u čeku;
2. Obračunski ček – vrši se samo bezgotovinsko plaćanje;
3. Barirani (precrtni) ček – ček precrtan s dvije paralelne crte i naplaćuje se samo preko banke;
4. Cirkularni ček – izdaje banka korisniku koji kod nje ima pokriće na računu;
5. Putnički ček – omogućuje osobama na putovanju bezgotovinsko plaćanje roba i usluga. Bio je određen propisima bivše Jugoslavije, a značaj mu je umanjen korištenjem kreditnih, odnosno debitnih kartica;
6. Akreditivni ček – mogu se kupovati točno određeni proizvodi;
7. Dokumentirani ček – isplaćuje se samo ako korisnik dokument kojim dokazuje izvršenje neke svoje obveze;
8. Certificirani ček – sadrži klauzulu “dobar” ili “*certified*” kojom banka potvrđuje da trasant ima pokriće za isplatu čekovne svote;
9. Vizirani ček – sadrži klauzulu “vise” ili “*vised*” kojom banka potvrđuje da u trenutku izdavanja postoji pokriće na računu trasanta.

2.2.5.2. Izdavanje i prijenos čeka

Da bi pisana isprava bila ček, mora sadržavati oznaku u slogu isprave da je riječ o čeku, bezuvjetnu uputu da se određeni iznos novca isplati iz trasantovog pokrića, ime onog koji treba platiti (trasat), mjesto gdje treba platiti, oznaka dana i mjesta izdanja čeka, potpis onog koji je ček izdao (trasant). Izdavanje čeka je jednostrana izjava volje neke osobe koja proizvodi učinke određene propisima čekovnog prava. Ček mogu izdati kao i čekovno se obvezati pravne i fizičke osobe koje imaju pasivnu čekovnu sposobnost. Čekovno se obvezuju trasant, indosament i avalista. Što se tiče prijenosa čeka, on se može prenijeti na treću osobu na tri načina i to jednostavnom predajom gdje se ček prenosi na donositelja, kao i ček na ime koji sadrži oznaku “ili donositelja”,

²⁵ loc. cit.

te ček bez oznake osobe kojoj se ima platiti. Potom se ček može prenijeti cesijom gdje je trasant stavio rekta klauzulu koja glasi “ne po naredbi” ili slično. Cesija se obavlja tako da prenositelj (cedent) na čeku ubilježi ime, tj. tvrtku novog imatelja (cesionara) te to potpiše. Treći način prijenosa čeka je indosamentom, čime se prenosi svaki drugi ček, ček po naredbi i ček na ime.²⁶

2.2.6. Ostale vrste vrijednosnih papira

Osim gore navedenih, u vrijednosne papire se još ubrajaju:

1. Trezorski zapisi – kratkoročni dužnički vrijednosni papiri s dospijećem do godine dana. Posebno privlačni financijskim poduzećima zbog svog visokog stupnja sigurnosti. Njima se trguje uz diskont od nominalne vrijednosti.²⁷ U RH ih izdaje Ministarstvo financija s rokom dospjeća od 91, 182 i 364 dana. Izdavanje trezorskih zapisa se smatra najjednostavnijim oblikom prikupljanja sredstava za potrebe likvidnosti. Aukcija trezorskih zapisa se provodi putem elektroničnog Bloomberg aukcijskog sustava (BAS). Prodaju se po nižoj cijeni od nominalnog iznosa kojeg će investitor dobiti tijekom dospjeća.²⁸
2. Certifikat o depozitu – potvrda koja donosi kamatu za deponirana sredstva u depozitnoj instituciji. Primarna funkcija je pružanje dodatnih izvora sredstava depozitnim institucijama. Nose mali rizik, imaju fiksne uvjete, ali i kazne zbog prijevremenog povlačenja sredstava.²⁹
3. Bankovni akcepti – obećanje da će banke vlasniku ili na njegov zahtjev nekom trećem isplatiti određeni iznos novca na određeni datum. Smatraju se jednim od najsigurnijih instrumenta tržišta novca.³⁰ Prodaju se na sekundarnom tržištu uz diskont na nominalnu vrijednost naloga za isplatu. Također im je cijena niža od nominalne vrijednosti tijekom dospjeća.³¹

²⁶ ibidem, str. 326.-329.

²⁷ P. S. Rose i S. C. Hudgins, *Upravljanje bankama i financijske usluge*, 8. izdanje, Zagreb, Mate d.o.o., 2015, str. 315.

²⁸ B. Tomić, op. cit., str. 9.-13.

²⁹ P. S. Rose i S. C. Hudgins, op. cit., str. 317.

³⁰ ibidem, str. 318.

³¹ B. Tomić, op. cit., str. 36.-37.

4. Komercijalni zapis – kratkoročni dužnički instrument izdan u nematerijalnom obliku na ime. Prodaju se uz diskont, te im je cijena niža od nominalnog iznosa kojeg vlasnik dobije tijekom dospijeća.³²
5. Blagajnički zapis – kratkoročni dužnički vrijednosni papiri izdani od strane Hrvatske narodne banke, poslovne banke, druge financijske institucije i državnog tijela. Ujedno su to prvi kratkoročni vrijednosni papiri izdani u RH.

³² ibidem, str. 32.-34.

3. Računovodstvo vrijednosnih papira

Ovo poglavlje je podijeljeno na dva pripadajuća potpoglavlja. U prvom potpoglavlju je objašnjena financijska imovina u računovodstvenom smislu, odnosno vrijednosni papiri su stavljani u kontekst financijskog položaja poduzeća pojavom na strani aktive te pojavom na strani pasive. Drugo potpoglavlje daje primjer knjiženja vrijednosnih papira nadovezujući se na teoriju prethodnog poglavlja.

3.1. Računovodstveni tretman vrijednosnih papira

Vrijednosni papir će predstavljati imovinu kada se kupuje, tj. stječe, dok će predstavljati obvezu prilikom izdavanja (emitiranja), tj. prodaje. U ovom slučaju potrebo je razlikovati vlasnički instrument, a kao takav se priznaje ukoliko vrijednosni papir ne sadrži obvezu povrata prikupljenih sredstava prilikom izdavanja nego dokazuje vlasništvo nad udjelom neto imovine izdavatelja.

Računovodstveni tretman vrijednosnih papira prvenstveno se odnosi na priznavanje, mjerenje, prezentiranje i objavljivanje u financijskim izvještajima. Investitor financijskog instrumenta (vrijednosni papir) će priznati ulaganje kao financijsku imovinu ili obvezu u računovodstvenoj evidenciji i izvještaju o financijskom položaju (bilanci) tek kada stekne financijski instrument, tj. proda ga, odnosno postane jedna od ugovornih strana financijskog instrumenta. Financijska imovina će se prestati priznavati u financijskim izvještajima u slučaju isteka ugovornih prava ili u slučaju njezinog prijenosa na drugog subjekta, tj. njezinom prodajom.

Financijska obveza u financijskim izvještajima će se prestati priznavati ako je ugovorna obveza podmirena, istekla ili se pravnim putem oslobodi njezine odgovornosti. Vlasnički vrijednosni papiri će se u računovodstvu i financijskim izvještajima investitora evidentirati kao imovina, dok će kod emitenta predstavljati stavku temeljnog kapitala. Dužnički vrijednosni papiri će se u računovodstvu i financijskim izvještajima investitora evidentirati kao imovina, dok će emitentu predstavljati obvezu.

Ulaganja u vrijednosne papire u računovodstvenoj evidenciji i bilanci investitora se prikazuju kao financijska imovina, te ovisno o vrsti vrijednosnog papira takva ulaganja

se smatraju dugotrajnom ili kratkotrajnom financijskom imovinom. Računovodstvene metode kojom će se obračunati ulaganja u imovinu ponajprije ovise o vrsti i broju stečenih vrijednosnih papira, kao i njihovoj namjeri stjecanja, te se sukladno tomu u svrhu utvrđivanja početnog i naknadnog mjerenja, imovina dijeli na financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, ulaganja koja se drže do dospelosti, zajmovi i potraživanja, te financijska imovina raspoloživa za prodaju.

Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak je imovina s kojom društvo namjerava trgovati ili prodati u kratkom vremenu te tu spadaju dužnički i vlasnički vrijednosni papiri. Ulaganja koja se drže do dospelosti su ona ulaganja koje društvo drži do dospelosti, te nema namjeru s njom trgovati na tržištu, a spadaju samo dužnički vrijednosni papiri. Zajmovi i potraživanja su imovina poslovnog subjekta koju je on sam odabrao i koja ne kotira na tržištu. Financijska imovina raspoloživa za prodaju je posebna vrsta imovine koja se tu svrstava ako ne može klasificirati ni u jednu prethodno gore navedenu kategoriju. Također, u nekim slučajevima će se provoditi test umanjenja, odnosno vrijednosno usklađenje financijske imovine ukoliko za to postoji dokaz i to kod financijske imovine po amortiziranom trošku, financijske imovine po trošku stjecanja i financijske imovine raspoložive za prodaju.

Ulaganjem u vlasničke instrumente se smatra ulaganjem u dionice te se takva ulaganja mogu klasificirati u dvije kategorije i to kao imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak (ukoliko se dionicama trguje na burzi i dr. tržištima) ili imovina raspoloživa za prodaju (dionicama se ne namjerava trgovati, te se takva imovina u financijskim izvještajima iskazuju kao dugotrajna financijska imovina). Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak početno se mjeri po trošku stjecanja. Transakcijski troškovi izravno povezani sa stjecanjem imovine (naknade brokeru, burzi) kod ove kategorije se iskazuju kao rashod, te se ne uključuju pri stjecanju dionica. Naknadno mjerenje financijske imovine po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak mjeri se prema njezinoj fer vrijednosti na datum sastavljanja bilance, te se ukoliko nastanu uračunavaju i transakcijski troškovi.

Dvije su vrste metoda ulaganja u dionice, metoda troška ulaganja ukoliko ulagač stekne do 20% emitiranih dionica i metoda udjela ukoliko ulagač stekne 20%-50% ukupno emitiranih dionica. Ukoliko su dionice kupljene s namjerom trgovanja, tada se u bilanci prikazuju kao kratkotrajna financijska imovina. Financijska imovina raspoloživa za prodaju se početno mjeri po fer vrijednosti uvećanoj za transakcijske

troškove stjecanja, dok se naknadno mjeri po fer vrijednosti na datum bilance (uključeni transakcijski troškovi), te se razlika između fer vrijednosti i knjigovodstvene vrijednosti iskazuje kroz rezerve (revalorizacijske rezerve). Nerealizirani dobici i gubici koji nastanu kod ove vrste imovine (raspoložive za prodaju) iskazuju se kao revalorizacijska rezerva, tj. kao kapital i prikazuju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, dok su u bilanci promjene fer vrijednosti takve imovine prikazani kod kapitala kao stavka revalorizacijskih rezervi.

Ulaganje u dužničke vrijednosne papire se smatra pasivnim ulaganjem jer investitor nema značajnog utjecaja nad emitentom, no investitor od njih očekuje prinos u obliku kamata bez obzira na uspješnost poslovanja društva. U ovu skupinu spadaju obveznice, komercijalni i blagajnički zapisi, te drugi financijski instrumenti. Obveznice se klasificiraju kao ulaganja koja se drže do dospeljeća, kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak (stečene s namjerom trgovanja), te kao financijska imovina raspoloživa za prodaju. Obveznice koje su klasificirane u kategoriju ulaganja koja se drže do dospeljeća ili kategoriju financijske imovine raspoložive za prodaju, u bilanci se prikazuju kao dugotrajna financijska imovina, dok se obveznice klasificirane kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak u bilanci iskazuju kao kratkotrajna financijska imovina. Ulaganja u komercijalne i blagajničke zapise se uvijek drže do dospeljeća, te se i klasificiraju kao takva ulaganja.

Obveznice se tako mogu steći po nominalnoj cijeni (ulagač steče kamatu obračunatu putem kuponske kamatne stope obveznice), stjecanje uz premiju, tj. vrijednost veća od nominalne (investitoru su umanjeni prihodi od kamata), te stjecanje uz diskont, odnosno po vrijednosti nižoj od nominalne (diskont investitoru uvećava prihode od kamata). Kod obveznica koje su kupljene uz premiju ili diskont vrši se amortizacija metodom efektivne kamatne stope kako bi se prihodi od kamata prikazali u stvarnim iznosima. Obveznice klasificirane u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak početno se mjere po fer vrijednosti bez transakcijskih troškova, dok oni kod ove vrste imovine predstavljaju rashod razdoblja. Naknadno se mjere po fer vrijednosti na datum izvještavanja s uključenim transakcijskim troškovima. U ovom slučaju razlike između fer vrijednosti ulaganja u obveznice na datum izvještavanja i knjigovodstvene vrijednosti se iskazuju kao nerealizirani dobici (fer vrijednost veća od knjigovodstvene) i gubici (fer vrijednost manja od knjigovodstvene). Obveznice koje su svrstane u kategoriju financijske imovine raspoložive za prodaju naknadno se mjere

po fer vrijednosti, te se nerealizirani dobici i gubici knjiže u ostalu sveobuhvatnu dobit, tj. rezerve, te će se realizirati jedino prodajom obveznica uključivanjem u poslovni rezultat. Obveznice koje su klasificirane kao ulaganja koja se drže do dospelosti naknadno se mjere po amortiziranom trošku koji predstavlja trošak stjecanja umanjen za otplate glavnice i mogući gubitak od umanjena vrijednosti. Ova vrsta imovine podliježe testu umanjenja. S obzirom da je od 01.01.2018. godine na snazi novi Međunarodni standard financijskog izvještavanja 9 (MSFI 9), izvršena je nova klasifikacija financijskih instrumenta i to kao financijska imovina po amortiziranom trošku (dužnički instrumenti), financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (dužnički i vlasnički instrumenti) i financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka (dužnički i vlasnički instrumenti i derivati). Također uveden je i novi model umanjena vrijednosti koji se naziva model očekivanog gubitka.³³

Sumirajući navedeno vrijednosni papiri se pojavljuju u bilanci poduzeća i to kao imovina, obveze i kapital. Na strani imovine su primljeni vrijednosni papiri, odnosno ulaganja u njih, te mogu biti dugotrajni i kratkotrajni. Pod obvezama se misli na izdane vrijednosne papire koji također mogu biti kratkoročni ili dugoročni, te se nalaze na strani pasive. Kapital u pasivi bilance prikazuje izdane i prodane dionice poduzeća kroz povećanje temeljnog kapitala i vlasništvo nad trezorskim dionicama. Sukladno navedenome se obavljaju i knjiženja vrijednosnih papira što će se prikazati u sljedećem potpoglavlju.

3.2. Primjeri knjiženja vrijednosnih papira

Ovo poglavlje je usmjereno na praktični primjer knjiženja vrijednosnih papira, te su kao primjer dati ulaganje u dionice koje kotiraju na burzi, ulaganje u obveznice uz diskont koje se drže do dospelosti, izdane vlastite mjenice s obračunom kamata i izdavanje komercijalnih zapisa.

³³ M. Hladika, et. al., op. cit., str. 93.-118, 438.-442.

Primjer 1: Ulaganje u dionice koje kotiraju na burzi

Trgovačko društvo A d.o.o. kupilo je 800 dionica društva B d.d. (emitirano je ukupno 20.000 dionica) za 48.000,00 kn (60,00 kn po dionici). Dionice su kupljene uz posredovanje brokerske kuće koja je zaračunala naknadu od 5,00 kn po dionici. Ovo ulaganje klasificira se u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju. Trošak stjecanja= 800 dionica x (60,00+5,00)=52.000,00 kn. Na dan 31.12.202X zadnja postignuta cijena na burzi za dionice društva B d.d. je 80,00 kn po dionici. Vrijednost dionica svodi se na fer vrijednost te se iskazuje odgođena porezna obveza.³⁴

Izračun:

Fer vrijednost dionica na 31.12.=800 dionica x 80,00	=64.000,00 kn
-Knjigovodstvena vrijednost dionica (So. 06200)	=52.000,00 kn
Nerealizirani dobitak (revalorizacijska pričuva)	12.000,00 kn
Odgođena porezna obveza (12.000,00 x 20%)	2.400,00 kn
Iduće godine (202Y) prodano je 30 dionica društva B d.d. po 90,00 kn za dionicu.	
Izračun:	
Prodajna vrijednost=30 dionica x 90,00 kn	=2.700,00 kn
-Knjigovodstvena vrijednost	=2.400,00 kn ³⁵
	300,00 kn
Dobitak od prodaje	=360,00kn
Revalorizacijska pričuva (So. 9301:800) x30	=90,00 kn
Odgođena porezna obveza=450,00 x 20%	
Na dan 31.12.202Y. zadnja postignuta cijena na burzi za dionice društva B d.d. je 70,00 kn po dionici	
Izračun:	
Fer vrijednost dionica na 31.12.=770 dionica x 70,00	=53.9000,00 kn
-Knjigovodstvena vrijednost dionica	=61.600,00 kn
Nerealizirani gubitak (revalorizacijska pričuva)	-7.700,00 kn
Smanjuje se iskazana odgođena porezna obveza	

Tablica 1. Knjiženje ulaganja u dionice koje kotiraju na burzi

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Dug.	Pot.
Knjiženje 202X. godine				
1.	Ulaganje u dionice B d.d.	06200	52.000,00	
	Transakcijski račun	1000		52.000,00
	Za ulaganje u dionice društva B d.d.			

³⁴ V. Belak, et.al., *Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja*, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014., str. 169.

³⁵ (So. 06200:800) x 30 + (So. 068:800) x 30=1.950,00+450,00=2.400,00 kn

2.	Vrijednosno usklađenje dionica B d.d.	0680	12.000,00	
	Pričuve iz revalorizacije financijske imovine	9301		9.600,00
	Odgođena porezna obveza	260		2.400,00
Za povećanje fer vrijednosti dionica na dan 31.12.				
Knjiženje 202Y. godine				
1.	Transakcijski račun	1000	2.700,00	
	Ulaganje u dionice B d.d.	06200		1.950,00
	Vrijednosno usklađenje dionica B d.d.	0680		450,00
	Dobitci od prodaje dionica i udjela	7741		300,00
Za prodane dionice				
2.	Pričuve iz rev, financijske imovine	9301	360,00	
	Prihod od rev. finan. Imovine raspoložive za prodaju	7841		360,00
Za realiziranu revalorizacijsku pričuvu				
3.	Odgođena porezna obveza	260	90,00	
	Obveze za porez na dobitak	2430		90,00
Za obvezu za porez na dobitak				
4.	Pričuve iz revalorizacije financijske imovine	9301	6.160,00	
	Odgođena porezna obveza	260	1.540,00	
	Vrijednosno usklađenje dionica B d.d.	0680		7.700,00
Smanjenje fer vrijednosti na 31.12.				

Izvor: V. Belak, et. al., Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014., str. 170.

Primjer 2: Ulaganje u obveznice uz diskont koje se drže do dospelosti

Kupljene su obveznice društva More d.d. Nominalna vrijednost obveznica je 100.000,00 kn. Ugovorena kamata od 9% na obveznice isplaćuje se polugodišnje. Polugodišnja kamata je 4.500,00 kn. Tržišna kamatna stopa je 10% i obveznice su kupljene uz diskont. Za njih je plaćeno 96.140,00 kn. Diskont, uz koji su kupljen obveznice iznosi 3.860,00 kn. Metodom efektivne kamatne stope izračunava se sadašnja vrijednost uloga u obveznice po zahtijevanoj tržišnoj stopi te se izračunava

amortizacija diskonta. Obveznice su naplaćene nakon tri godine po tržišnoj vrijednosti od 100.000,00 kn.³⁶

Tablica 2. Knjiženje ulaganja u obveznice uz diskont koje se drže do dospelosti

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Dug.	Pot.
1.	Dugotrajna ulaganja u obveznice društva More d.d.	0642	100.000,00	
	Nezarađeni prihodi u financ. Instrumentima	0649		3.860,00
	Transakcijski račun	1000		96.140,00
	Za kupljene obveznice društva More d.d.			
2.	Potraživanje za kamatu	1232	4.500,00	
	Prihod od kamata iz financijske imovine	7712		4.500,00
	Za obračun kamata za prvo polugodište			
3.	Nezarađeni prihodi u financijskim instrumentima	0649	307,00	
	Prihod od kamata iz financijske imovine	7712		307,00
	Za amortizaciju diskonta			
4.	Transakcijski račun	1000	4.500,00	
	Potraživanja za kamatu	1232		4.500,00
	Za naplaćene kamate			
Identična knjiženja se nastavljaju i u idućim polugodištima pri obračunu kamata				
5.	Potraživanje za kamatu	1232	4.500,00	
	Prihod od kamate iz financijske imovine	7712		4.500,00
	Nezarađeni prihodi u financijskim instrumentima	0649	322,00	
	Prihod od kamata iz financijske imovine	7712		322,00
	Za obračun i amortizaciju kamate			
6.	Transakcijski račun	1000	100.000,00	
	Nezarađeni prihodi u financijskim instrumentima	0649	1.722,00	
	Dugotrajna ulaganja u obveznice društva More d.d.	0642		100.000,00
	Dobitci od prodaje vrijednosnih papira	7741		1.772,00
	Za naplatu obveznica nakon tri godine			

Izvor: V. Belak, et. al., Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014., str. 174.-175.

³⁶ ibidem, str. 174.

Primjer 3: Knjiženje izdane vlastite mjenice s obračunom kamata

Dobavljaču je 24.3.202X izdana vlastita mjenica s dospijećem na dan 23.4. 202X. u svrhu plaćanja računa br. 216-1-1 od 10.000,00 kn. Za mjenično plaćanje s odgodom od mjesec dana ugovorena je kamata od 12% godišnje. Kamata je obračunana po komornoj metodi izravnim postupkom, primjenom komornog koeficijenta za 30 dana: $10.000,00 \times 0,011292872 = 113,00$ kn. Vlastita mjenica izdaje se na svotu od 10.113,00 kn. Uz mjenicu se dobavljaču daje Potvrda o predaji mjenice.³⁷

Tablica 3. Knjiženje izdane vlastite mjenice s obračunom kamata

Tek br.	Opis	Račun	Svota	
			Dug.	Pot.
	So-Dobavljači u zemlji	220		10.000,00
1.	Dobavljači u zemlji	220	10.000,00	
	Troškovi kamata iz budućeg razdoblja	193	113,00	
	Obveze za dane mjenice	2110		10.113,00
	Za izdanu vlastitu mjenicu s ugovorenom kamatom			
2.	Obveze za dane mjenice	2110	10.113,00	
	Transakcijski račun u banci	1000		10.113,00
	Za isplatu vlastite mjenice po dospijeću			
3.	Diskontne kamate po mjenici	4735	113,00	
	Troškovi kamata budućeg razdoblja	193		113,00
	Za troškove kamata			

Izvor: V. Belak, et. al., Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014., str. 388.

³⁷ ibidem, str. 388.

Primjer 4: Izdavanje komercijalnih zapisa

“Tom“ d.o.o. emitiralo je 1. lipnja 202Y komercijalne zapise čija je nominalna vrijednost 500.000,00 kn, a rok dospijeca 1. prosinac 202Y. Komercijalni zapisi prodani su uz diskont po prodajnoj cijeni od 475.000,00 kn (95% od nominalne vrijednosti). Svota diskonta iznosi 25.000,00 kn (500.000,00 kn – 475.000,00 kn). Na dan 1.12.202Y Tom isplaćuje nominalnu vrijednost komercijalnih zapisa u svoti od 500.000,00 kn njihovim imateljima i pritom knjiži trošak diskonta.³⁸

Tablica 4. Knjiženje izdavanja komercijalnih zapisa

Tek. br.	Opis	Račun	Svota	
			Dug.	Pot.
1.	Transakcijski račun u banci	1000	475.000,00	
	Obveze po izdanim komercijalnim zapisima	2120		500.000,00
	Troškovi diskonta (kamata) budućeg razdoblja s osnove izdanih komercijalnih zapisa	1930	25.000,00	
2.	Obveze po izdanim komercijalnim zapisima	2120	500.000,00	
	Transakcijski račun u banci	1000		500.000,00
	Istodobno:			
	Diskontne kamate po vrijednosnim papirima	4735	25.000,00	
	Troškovi diskonta (kamata) budućeg razdoblja s osnove izdanih komercijalnih zapisa	1930		25.000,00

Izvor: V. Belak, et. al., Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014., str. 391.

³⁸ Ibidem, str. 391.

4. Računovodstvo vrijednosnih papira u poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d.

4.1. Općenito o poduzeću Ericsson Nikola Tesla d.d.

Poduzeće „Nikola Tesla“ osnovano je 31. listopada 1949. godine u Zagrebu, gdje je djelovalo kao tvornica telefonskih uređaja, te se bavilo montažom i održavanjem telegrafskih i telefonskih uređaja. Tada je poduzeće imalo 113 radnika sa sjedištem u Palmotićevoj ulici. 1950-ih poduzeće se seli na novu sadašnju lokaciju u Krapinskoj ulici, te tri godine kasnije potpisuju licencirani ugovor s Ericssonom kada su se odlučili za proizvodnju automatskih crossbar centrala čime počinje poslovni uspjeh praćen i prvim izvozom. 60-ih i 70-ih tvornica mijenja ime i postaje Tvornica za proizvodnju telekomunikacijskih uređaja „Nikola Tesla“, te je oko 40% proizvodnje bilo namijenjeno izvozu. 90-ih Tesla zajedno s HPT-om (današnji HT) širi telekomunikacijsku mrežu, te iste godine u promet puštaju i prvu javnu mobilnu mrežu u Hrvatskoj. 1995. Ericsson je zajedno s Hrvatskim fondom za privatizaciju potpisao ugovor o kupnji 49,07% dionica Tesle te tako postao najveći vlasnik kompanije. Osnivačka skupština Dioničkog društva Ericsson Nikola Tesla održana je iste godine 13. svibnja, te mali dioničari stječu vlasništvo nad 49,98% kompanije, dok 0,95% ostaje u vlasništvu Hrvatskog fonda za privatizaciju. Tada je ime postalo spoj dvaju velikana, Larsa Magnusa Ericssona, osnivača i prvog vlasnika Ericssona i Nikole Tesle, hrvatskog znanstvenika i izumitelja. Kao osnovne aktivnosti kompanije navode se: prodaja i marketing u Hrvatskoj, na inozemnom tržištu i unutar Ericsson grupe, istraživanje i razvoj, kreiranje i implementacija komunikacijskih rješenja, kao i rješenja za industriju u društvo, široki aspekt usluga, itd. Danas je poduzeće Ericsson Nikola Tesla d.d. vodeća domaća ICT industrija koja zapošljava oko 3.200 zaposlenika. U posljednjih 70 godina Ericsson Nikola Tesla je prošao dug put razvoja, ali se zahvaljujući vezi s Ericsson uvijek nalazi na začelju svjetske tehnologije.³⁹ Ericsson Nikola Teslu Grupu čine Ericsson Nikola Tesla d.d. i ovisna društva kao što su Ericsson Nikola Tesla Servisi d.o.o., Ericsson Nikola Tesla BH d.o.o., Libratel d.o.o., Podružnica Kosovo i Ericsson Nikola Tesla BY

³⁹ Ericsson Nikola Tesla d.d. – Povijest, <https://www.ericsson.hr/povijest>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).

d.o.o.⁴⁰ Cijela Ericsson Nikola Tesla Grupacija primjenjuje integrirani sustav upravljanja koji se temelji na zahtjevima međunarodnih normi ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 i ISO 45001:2018 u cilju ispunjena zahtjeva kvalitete proizvoda, usluga, rješenja, zaštite okoliša, zaštite na radu i zdravlja.⁴¹

4.2. Vrijednosni papiri poduzeća- Dionice

Prema trenutnoj strukturi vlasništva 49,07% dionica je u vlasništvu Telefonaktiebolaget LM Ericsson, ostali dioničari drže 50,91 % dionica Društva, a 0,03 % su vlastite dionice. Dionice poduzeća Ericsson Nikola Tesla d.d. uvrštene su u kotaciju Javnih dioničkih društava Zagrebačke burze 17. srpnja 2003. godine pod nazivom ERNT-R-A, a stupanjem na snagu novog Zakona o tržištu kapitala, od siječnja 2009. godine dionicama se trguje na Redovitom tržištu.⁴² Broj dionica uvrštenih na burzi je 1.331.650 po nominalnoj vrijednosti od 100,00 kn.

Sljedeća tablica će prikazati kretanje dionica ERNT-R-A na ZSE-u od 2010. do 2021. godine.

Tablica 5. Kotiranje dionica ERNT-R-A na ZSE-u od 2010. do 2021. godine

Datum	Model	Prva	Najviša	Najniža	Zadnja	Prosječna	%promjene	Broj transakcija	Količina	Promet
31.12.2010.	CT	1.362,50	1.362,50	1.361,00	1.361,92	1.361,92	+0,67%	7	65	88.525,00
30.12.2011.	CT	1.080,00	1.080,00	1.080,00	1.080,00	1.080,00	+0,09%	2	6	6.480,00
31.12.2012.	CT	1.374,99	1.386,00	1.362,01	1.378,76	1.378,76	+1,98%	28	219	301.947,45
31.12.2013.	CT	1.429,00	1.470,00	1.429,00	1.458,98	1.458,98	+4,05%	29	186	271.369,86
31.12.2014.	CT	1.305,00	1.305,00	1.298,00	1.302,67	1.302,67	+0,08%	9	90	117.239,95
31.12.2015.	CT	1.025,98	1.050,00	1.023,00	1.035,78	1.035,78	+2,03%	52	386	399.809,84
30.12.2016.	CT	1.163,98	1.164,00	1.163,98	1.163,99	1.163,99	+0,12%	9	75	87.299,58
29.12.2017.	CT	1.200,00	1.205,00	1.200,00	1.203,99	1.202,49	+0,33%	19	177	212.841,28
28.12.2018.	CT	998,00	1.010,00	990,00	1.010,00	1.000,30	+1,00%	14	171	171.052,00
30.12.2019.	CT	1.400,00	1.405,00	1.395,00	1.400,00	1.401,17	0,00%	10	94	131.710,00
30.12.2020.	CT	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	0,00%	1	4	6.000,00
31.05.2021.	CT	1.690,00	1.690,00	1.680,00	1.680,00	1.687,20	-0,30%	2	25	42.180,00

⁴⁰ Ericsson Nikola Tesla d.d. - Ovisna društva, <https://www.ericsson.hr/ovisna-drustva>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).

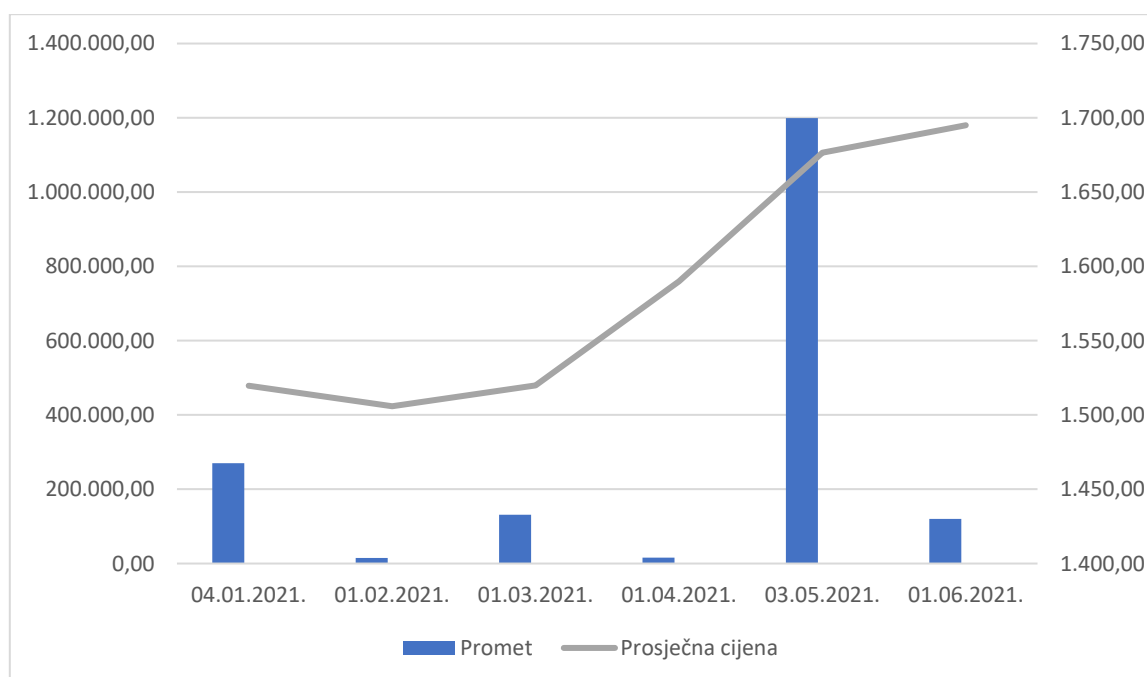
⁴¹ Ericsson Nikola Tesla d.d. – Upravljanje, <https://www.ericsson.hr/upravljanje-kompanijom> (pristupljeno 12. lipnja 2021.).

⁴² Ericsson Nikola Tesla d.d. – Investitori, Dionica, <https://www.ericsson.hr/dionica> (pristupljeno 12. lipnja 2021.).

Izvor: Izrada autorice prema podacima Zagrebačke burze, https://zse.hr/hr/papir/310?isin=HRERNTRA0000&tab=security_history&date_from=2021-06-23&date_to=2021-07-23&model=ALL, (pristupljeno 21.07.2021.).

Prema podacima iz tablice 5, promatrajući kretanje cijene (zadnja) dionice ERNT-R-A na kraju godine od 2010. do kraja petog mjeseca 2021. godine može se primijetiti fluktuacija. Najviše zadnje cijene su postignute tijekom zadnjeg dana 2013., 2019. i krajem petog mjeseca 2021. godine. Što se tiče najveće prodane količine dionica to je ostvareno krajem 2015. godine sa količinom od 386 dionica, što tvori promet u vrijednosti od 399.809,84 kn. Sljedeći grafikon će prikazati kretanje prometa i cijena dionice ERNT-R-A tijekom prvog polugodišta 2021.

Grafikon 1. Kretanje prometa (lijeva os) i prosječne cijene (desna os) dionice ERNT-R-A u 2021. godini

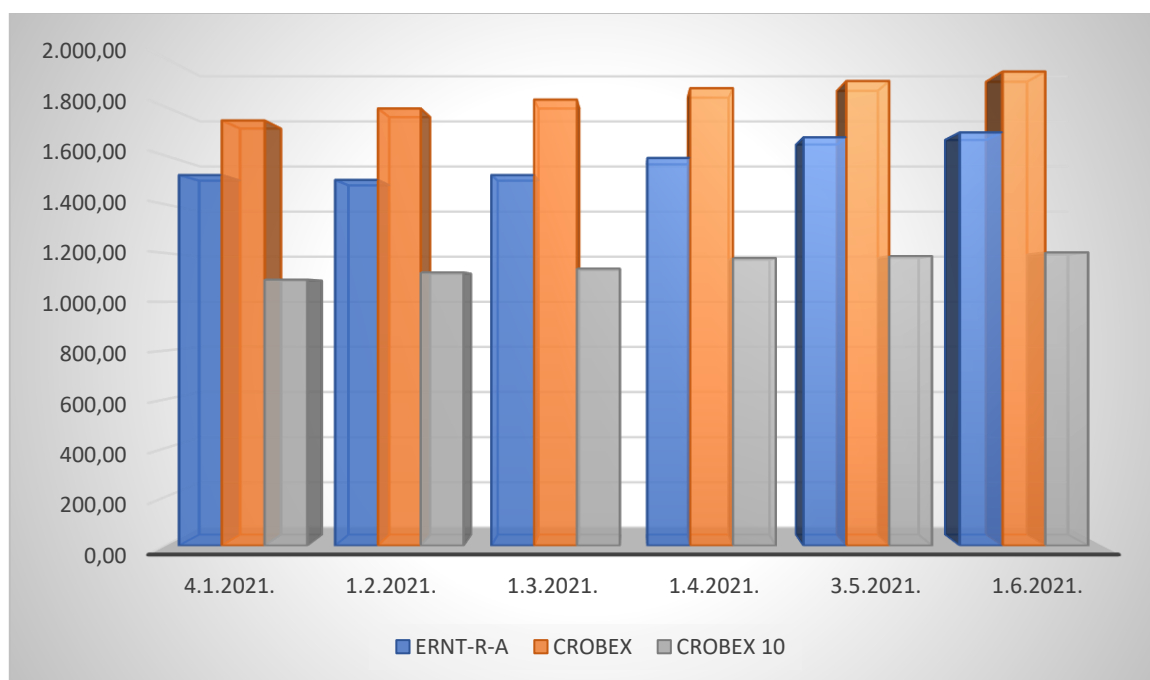
Izvor: Izrada autorice prema podacima Zagrebačke burze, https://zse.hr/hr/papir/310?isin=HRERNTRA0000&tab=security_history, (pristupljeno 29.07.2021.).

Prema grafikonu vidljiv je značajan porast prosječne cijene dionice ERNT-R-A od početka godine. S početne cijene od 1.519,75 kn u prvom mjesecu, do šestog mjeseca se popela na 1.695,00 kn. Takav značajan porast cijene dionica može biti uzrokovan

poslovnim uspjehom poduzeća kao što je porast bruto i neto dobiti u tekućoj godini u odnosu na prethodnu. Promatrajući ukupni promet od početka godine do šestog mjeseca vidljiva je značajna oscilacija. U drugom mjesecu promet se drastično smanjio za 94,34%, te se takav trend nastavio i u trećem mjesecu kada dolazi do blagog povećanja, te ponovno do smanjenja. Drastična apsolutna promjena je vidljiva u petom mjesecu kada se promet povećao za 1.183.005,00 kn. U šestom mjesecu ponovno dolazi do jakog pada prometa što ukazuje na relativnu malu količinu prodanih dionica.

Usporedbu kretanje cijena dionice poduzeća i burzovnih indeksa tijekom 2021. godine prikazuje grafikon 2.

Grafikon 2. Usporedba kretanja cijena dionica ERNT-R-A i dioničkih indeksa ZSE-a od 04.01.2021. do 01.06.2021.

Izvor: Izrada autorice prema podacima Zagrebačke burze, <https://zse.hr/>, (pristupljeno 17.6.2021.).

Promatrajući grafikon i cjenovni niz, dionica ERNT-R-A slijedni trend CROBEX indeksa, no nije imala jaku reakciju da ga sustigne. Dionica ERNT-R-A od ožujka do lipnja bilježi značajan rast cijena dionica za oko 12%, no to još uvijek nije dovoljno da bude na razini CROBEX indeksa čije cijene konstantno rastu od početka godine. Iako rastu cijene dionica ERNT-R-A, te CROBEX i CROBEX 10 indeksa, CROBEX 10

indeks značajno zaostaje na razini cijena za dionicom ERNT-R-A i CROBEX indeksom.

4.3. Računovodstveni tretman vrijednosnih papira u poduzeću

Poduzeće u računovodstvenom izvještavanju prikazuje financijske instrumente po fer vrijednosti koji uključuju derivativne financijske instrumente, financijsku imovinu i financijske obveze po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Poduzeće klasificira financijsku imovinu po amortiziranom trošku ukoliko ugovorni uvjeti dovode do plaćanja isključivo namijenjenih za otplatu glavnice i kamata na nepodmireni iznos glavnice.

Derivativni instrumenti prikazuju se u financijskim izvještajima kao instrumenti namijenjeni trgovanju, osim u slučajevima kad su određeni kao instrumenti zaštite za potrebe računovodstva zaštite. Financijska imovina namijenjena trgovanju prikazuje se u izvještaju o financijskom položaju kao kratkotrajna imovina

Dužnički instrumenti koji su klasificirani kao financijska imovina koja se mjeri po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka, ali nisu namijenjeni trgovanju klasificiraju se u bilanci na datum dospijeca. Ukoliko dužnički instrumenti dospijevaju tijekom razdoblja dužeg od jedne godine oni se klasificiraju se kao dugoročni.

Ulaganja u dionice i udjele klasificiraju se u računovodstvenom izvještavanju kao financijska imovina koja se mjeri po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka te se klasificiraju kao dugotrajna financijska imovina. Dobici i gubici nastali iz promjena fer vrijednosti imovine koja se mjeri po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka iskazuju se u računu dobiti i gubitka u razdoblju u kojem su nastali.⁴³

Poduzeće kupuje vlastite dionice koje se redovito dodjeljuju ključnom poslovodstvu i ostalim zaposlenicima u okviru programa vezanog uz vlasničke instrumente koje je poduzeće usvojilo 2004. godine. Dionice prenesene zaposlenicima evidentirane su po FIFO metodi.

⁴³ Ericsson Nikola Tesla d.d.- Investitori, Izvještaji, Godišnje izvješće 2020., <https://www.ericsson.hr/godisnji-izvjestaji>, (pristupljeno 11.09.2020.).

Kada poduzeće kupuje vlastite dionice, plaćena naknada, uključujući sve izravno pripadajuće troškove transakcije umanjuje dioničku glavnica koja se može pripisati dioničarima sve do povlačenja dionica ili njihova ponovnog izdavanja.

Fer vrijednost primljenih usluga od zaposlenih u zamjenu za dodijeljene dionice poduzeća priznaje se kao trošak uz prateće povećanje kapitala. Fer vrijednost se određuje na datum dodjele i raspoređuje na razdoblje tijekom kojeg zaposlenik ima bezuvjetno pravo na dionice. Ukupan iznos troška, koji se priznaje kroz razdoblje stjecanja prava, određuje se u odnosu na fer vrijednost dodijeljenih dionica. Na svaki datum bilance pregledavaju se procjene broja dionica čija se dodjela očekuje. Poduzeće priznaje utjecaj izmjene originalne procjene, ako do nje dođe, u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, uz prateću promjenu u kapitalu i rezervama. Kada se raspoređuju nakon razdoblja stjecanja prava, vlastite se dionice obračunavaju po prosječnom trošku kupnje i izdvajaju iz zadržane dobiti.⁴⁴

⁴⁴ Ericsson Nikola Tesla d.d.- Investitori, Izvještaji, Godišnje izvješće 2020., <https://www.ericsson.hr/godisnji-izvjestaji>, (pristupljeno 11.09.2020.).

5. Zaključak

Poslovanje vrijednosnim papirima, odnosno trgovanje financijskim instrumentima je postala svakodnevna praksa korporacija jer se na taj način podmiruju obveze i ulaže u imovinu. Na raspolaganju stoje razne vrste vrijednosnih papira koji se razlikuju po svojoj ročnosti i namjeni. Najpoznatiji vlasnički instrumenti su dionice, dok su najpoznatiji dužnički instrumenti obveznice uz koje se još ubrajaju komercijalni i blagajnički zapisi, te ostali financijski instrumenti. Vrijednosni papiri se u bilanci prikazuju na pozicijama aktive i pasive. Ukoliko se radi o primljenim vrijednosnim papirima, odnosno ulaganijima u njih pojavljuju se na strani aktive, dok se izdani vrijednosni papiri prikazuju u kapitalu i obvezama, tj. pasivi.

Poduzeće Ericsson Nikola Tesla d.d. je osnovano 1949. godine, te je nakon 70 godina poslovanja jedna od vodećih domaćih informacijsko-komunikacijskih tehnoloških tvrtki. U glavne djelatnosti poslovanja spadaju isporuka suvremenih informacijsko-komunikacijskih proizvoda, rješenja, softvera i usluga. Poduzeće aktivno sudjeluje na raznim projektima digitalne transformacije među kojima su uvođenje 5G mreže, IoT tehnologije i sl. Osvrćući se na dionice, poduzeće je na burzu uvrstilo 1.331.650 dionica po nominalnoj vrijednosti od 100,00 kn. Prema strukturi vlasništva, najveći udio dionica drži Telefonaktiebolaget LM Ericsson sa 49,07%. Poduzeće kupuje vlastite dionice koje se redovito dodjeljuju ključnom poslovodstvu i ostalim zaposlenicima u okviru usvojenog programa vezanog uz vlasničke instrumente.

Vrijednosni papiri se u financijskim izvještajima poduzeća Ericsson Nikola Tesla d.d. prikazuju po fer vrijednosti, te obuhvaćaju financijsku imovinu i financijske obveze prikazane po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Financijske obveze koje su stečene s namjerom trgovanja u kratkom roku poduzeće u bilanci prikazuje kao obveze namijenjene trgovanju. Poduzeće financijsku imovinu koja je namijenjena trgovanju prikazuje pod kratkotrajnu imovinu, dok se dužnički instrumenti koji nisu namijenjeni trgovanju nalaze u bilanci na datum dospijeca, ovisno o roku dospijeca, kao kratkotrajna ili dugotrajna financijska imovina.

LITERATURA

Knjige:

1. Amon, F., et. al., *Mjenica i zadužnica i ostali načini podmirenja obveza u praktičnom korištenju-Prijeboj-Cesija-Assignacija*, Zagreb, Poslovno savjetovanje d.o.o., 2004.
2. Belak, V., et.al., *Računovodstvo poduzetnika s primjerima knjiženja*, X. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, PRIF plus d.o.o., 2014.
3. Briški, D., et. al., *Plaćanje i osiguranje plaćanja*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2011.
4. Gulin, D. et. al., *Računovodstvo*, 2. izdanje, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2006.
5. Hladika, M. et. al., *Računovodstvo financijskih instrumenata*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2017.
6. Miller L. R. i D. D. VanHoose, *Moderni novac i bankarstvo*, 3. izdanje, Zagreb, MATE d.o.o., 1997.
7. Orsag, S., *Financiranje emisijom vrijednosnih papira*, Zagreb, RIFIN d.o.o., 2002.
8. Rose, P. S i S. C. Hudgins, *Upravljanje bankama i financijske usluge*, 8. izdanje, Zagreb, Mate d.o.o., 2015.
9. Tomić, B., *Financijski instrumenti i izvedenice*, Zagreb, Visoko učilište Effectus-visoka škola za pravo i financije, 2016.

Zakoni:

1. Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 26, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).

2. Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 25, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).
3. Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima, NN 107/1995, Članak 3, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_12_107_1768.html, (pristupljeno 3. lipnja 2021.).
4. Zakon o obveznim odnosima, NN, 78/15, Članak 1142,1143 i 1144., <https://www.zakon.hr/z/75/Zakon-o-obveznim-odnosima>, (pristupljeno 4. lipnja 2021.).
5. Zakon o trgovačkim društvima, NN 40/19, Članak 163,194,326 i 227, <https://www.zakon.hr/z/546/Zakon-o-trgova%C4%8Dkim-dru%C5%A1tvima>, (pristupljeno 29. srpnja 2021.).

Internet izvori:

1. Ericsson Nikola Tesla d.d. – Investitori, Dionica, <https://www.ericsson.hr/dionica>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).
2. Ericsson Nikola Tesla d.d.- Investitori, Izvještaji, Godišnje izvješće 2020., <https://www.ericsson.hr/godisnji-izvjestaji>, (pristupljeno 11.09.2020.).
3. Ericsson Nikola Tesla d.d. - Ovisna društva, <https://www.ericsson.hr/ovisna-drustva>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).
4. Ericsson Nikola Tesla d.d. – Povijest, <https://www.ericsson.hr/povijest>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).
5. Ericsson Nikola Tesla d.d. – Upravljanje, <https://www.ericsson.hr/upravljanje-kompanijom>, (pristupljeno 12. lipnja 2021.).
6. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65494>, (pristupljeno 3. travnja 2021.).
7. Obveznica je dužnički vrijednosni papir-HANFA, <https://hanfa.hr/getfile/39372/%C5%A0to%20je%20obveznica.pdf>, (pristupljeno 29. srpnja 2021.).

Popis tablica i grafikona

Popis tablica

Tablica 1. Knjiženje ulaganja u dionice koje kotiraju na burzi.....	19
Tablica 2. Knjiženje ulaganja u obveznice uz diskont koje se drže do dospelosti.....	21
Tablica 3. Knjiženje izdane vlastite mjenice s obračunom kamata.....	22
Tablica 4. Knjiženje izdavanja komercijalnih zapisa.....	23
Tablica 5. Kotiranje dionica ERNT-R-A na ZSE-u od 2010. do 2021. godine.....	25

Popis grafikona

Grafikon 1. Kretanje prometa (lijeva os) i prosječne cijene (desna os) dionice ERNT-R-A u 2021. godini.....	26
Grafikon 2. Usporedba kretanja cijena dionica ERNT-R-A i dioničkih indeksa ZSE-a od 04.01.2021. do 01.06.2021.....	27

Sažetak

Predmet istraživanja ovog završnog rada su vrijednosni papiri u računovodstvu na primjeru poduzeća Ericsson Nikola Tesla d.d. Vrijednosni papiri se mogu definirati kao pisane isprave koje svojim vlasnicima omogućuju ostvarivanje imovinskih prava, a klasificirati se mogu prema različitim kriterijima. U računovodstvenom izvještavanju, vrijednosni papiri se prikazuju u bilanci na strani imovine kao primljeni i na strani pasive kao izdani vrijednosni papiri. Poduzeće Ericsson Nikola Tesla d.d. vrijednosne papire u svojim financijskim izvještajima iskazuje po fer vrijednosti, te su financijska imovina i obveze prikazani po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Poduzeće financijske obveze u izvještajima klasificira kao obveze namijenjene trgovanju ukoliko su stečene u svrhu prodaje u kratkom roku. Tako imovinu namijenjena trgovanju se svrstava kao kratkotrajna imovina, dok su ulaganja u dionice klasificirana kao dugotrajna imovina.

Ključne riječi: računovodstvo, vrijednosni papiri, financijska imovina, financijske obveze

Summary

The subject of research in this final paper are securities in accounting on the example of Ericsson Nikola Tesla d.d. Securities can be defined as written documents that enable their owners to exercise property rights and can be classified according to various criteria. In accounting, securities are presented in the balance sheet on the asset side as received and on the liabilities side as issued securities. Ericsson Nikola Tesla d.d. it presents securities in its financial statements at fair value, and financial assets and liabilities are stated at fair value through profit or loss. An enterprise classifies financial liabilities in the financial statements as liabilities held for trading if they are acquired for the purpose of selling in the short term. Thus, held-for-trading assets are classified as current assets, while equity investments are classified as non-current assets.

Key words: accounting, securities, financial assets, financial liabilities